

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 136/19

Λουξεμβούργο, 7 Νοεμβρίου 2019

Απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-349/18 έως C-351/18
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS) κατά Mbutuku
Kanyeba κ.λπ.

**Όταν επιβάτης επιβιβάζεται σε αμαξοστοιχία χωρίς να έχει αγοράσει εισιτήριο,
συνάπτει σύμβαση με τον μεταφορέα**

Τούτο ισχύει όταν η πρόσβαση στην αμαξοστοιχία είναι ελεύθερη

Η Société nationale des chemins de fer belges (SNCB), σύμφωνα με τους όρους μεταφοράς της εταιρίας, συντάσσει αναφορά για τους επιβάτες που πραγματοποιούν διαδρομές με αμαξοστοιχία χωρίς να είναι εφοδιασμένοι με έγκυρο τίτλο μεταφοράς. Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι επιβάτες αυτοί είχαν τη δυνατότητα να τακτοποιήσουν την κατάστασή τους καταβάλλοντας είτε αμέσως το αντίτιμο της διαδρομής, προσαυξημένο κατά το αποκαλούμενο «κόμιστρο εντός της αμαξοστοιχίας», είτε, εντός δεκατεσσάρων ημερών από τη διαπίστωση της παραβάσεως, κατ' αποκοπήν ποσό 75 ευρώ. Μετά την παρέλευση της ως άνω προθεσμίας των 14 ημερών εξακολουθούσαν να έχουν τη δυνατότητα να καταβάλουν κατ' αποκοπήν ποσό 225 ευρώ.

Εν προκειμένω, τρεις ταξιδιώτες, για τους οποίους είχαν συνταχθεί αναφορές, δεν έκαναν χρήση των ανωτέρω δυνατοτήτων. Ως εκ τούτου, η SNCB τους ενήγαγε ενώπιον του Vrederegerecht te Antwerpen (ειρηνοδικείου Αμβέρσας, Βέλγιο), ζητώντας να υποχρεωθούν να της καταβάλουν, αντιστοίχως, τα ποσά των 880,20 ευρώ, των 1 103,90 ευρώ και των 2 394 ευρώ. Στο πλαίσιο των αγωγών αυτών, η SNCB υποστήριξε ότι οι έννομες σχέσεις μεταξύ της ίδιας και εκάστου των επιβατών ήταν όχι συμβατικής αλλά κανονιστικής φύσεως, δεδομένου ότι αυτοί δεν είχαν αγοράσει τίτλο μεταφοράς.

Το ειρηνοδικείο διερωτάται ως προς τη φύση της έννομης σχέσεως μεταξύ της SNCB και των επιβατών οι οποίοι δεν είχαν αγοράσει τίτλο μεταφοράς. Συναφώς, τίθεται το ζήτημα αν ο κανονισμός της Ένωσης σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιβατών σιδηροδρομικών γραμμών έχει την έννοια ότι η περίπτωση κατά την οποία ένας επιβάτης επιβιβάζεται σε αμαξοστοιχία για την πραγματοποίηση διαδρομής χωρίς να έχει αγοράσει εισιτήριο εμπίπτει στην έννοια της «σύμβασης μεταφοράς», κατά τον εν λόγω κανονισμό.¹ Επιπροσθέτως, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, πρέπει να καθοριστεί, υπό το φως της οδηγίας σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων, αν το δικαστήριο που διαπιστώνει τον καταχρηστικό χαρακτήρα ποινικής ρήτρας προβλεπόμενης σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή μπορεί να ελαττώνει το ποσό του προστίμου.²

Με τη σημερινή απόφασή του, το Δικαστήριο επισημαίνει, καταρχάς, ότι τόσο η σιδηροδρομική επιχείρηση, παρέχοντας ελεύθερη πρόσβαση στην αμαξοστοιχία της, όσο και ο επιβάτης, επιβιβαζόμενος στην αμαξοστοιχία αυτή με σκοπό την πραγματοποίηση διαδρομής, δηλώνουν τις συγκλίνουσες βουλήσεις τους να συνάψουν συμβατική σχέση.

¹ Άρθρο 3, σημείο 8, του κανονισμού (ΕΚ) 1371/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιβατών σιδηροδρομικών γραμμών (ΕΕ 2007, L 315, σ. 14).

² Άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).

Όσον αφορά το ζήτημα αν η κατοχή εισιτηρίου από τον επιβάτη αποτελεί απαραίτητο στοιχείο προκειμένου να γίνει δεκτό ότι υφίσταται «σύμβαση μεταφοράς», το Δικαστήριο εκτιμά ότι το εισιτήριο είναι απλώς το μέσο διά του οποίου υλοποιείται η σύμβαση μεταφοράς. **Η έννοια της «σύμβασης μεταφοράς» είναι ανεξάρτητη από την κατοχή εισιτηρίου από τον επιβάτη και, επομένως, καλύπτει την περίπτωση κατά την οποία ένας επιβάτης επιβιβάζεται σε ελεύθερα προσβάσιμη αμαξοστοιχία με σκοπό την πραγματοποίηση διαδρομής χωρίς να έχει αγοράσει εισιτήριο.** Ελλείψει σχετικών διατάξεων στον κανονισμό 1371/2007, η ερμηνεία αυτή δεν θίγει, πάντως, το κύρος της εν λόγω σύμβασης ή τις συνέπειες που ενδεχομένως απορρέουν από τη μη εκτέλεση, εκ μέρους ενός των συμβαλλομένων, των συμβατικών του υποχρεώσεων οι οποίες εξακολουθούν να διέπονται από το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο.

Όσον αφορά την εξουσία του εθνικού δικαστηρίου να μετριάσει την ποινική ρήτρα η οποία είναι, ενδεχομένως, καταχρηστική, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η ρήτρα αυτή αποτελεί μέρος των γενικών όρων μεταφοράς της SNCB, ως προς τους οποίους το εν λόγω δικαστήριο διευκρινίζει ότι «θεωρούνται γενικώς δεσμευτικοί λόγω της κανονιστικής τους φύσεως» και ότι αποτελούν αντικείμενο «επίσημης δημοσιεύσεως». **Οι ρήτρες της σύμβασης που απηχούν, μεταξύ άλλων, νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου δεν υπόκεινται στις διατάξεις της οδηγίας.**

Εντούτοις, η εξαίρεση αυτή από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας προϋποθέτει, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τη συνδρομή δύο προϋποθέσεων. Αφενός, η συμβατική ρήτρα πρέπει να απηχεί νομοθετική ή κανονιστική διάταξη και, αφετέρου, η διάταξη αυτή πρέπει να είναι αναγκαστικού δικαίου. Ο έλεγχος της συνδρομής των προϋποθέσεων αυτών εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου.

Αν οι προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούνται κατά την άποψη του εθνικού δικαστηρίου και αυτό θεωρεί ότι η ποινική ρήτρα εμπίπτει επομένως στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το εθνικό δικαστήριο δεν μπορεί να ελαττώνει το ποσό του προστίμου που κρίθηκε καταχρηστικό ούτε μπορεί να αντικαθιστά την εν λόγω ρήτρα, κατ' εφαρμογήν των αρχών του εθνικού δικαίου των συμβάσεων, με ενδοτικού δικαίου διάταξη του εθνικού δικαίου, εκτός εάν η επίμαχη σύμβαση δεν μπορεί να εξακολουθήσει να υφίσταται σε περίπτωση κατάργησης της καταχρηστικής ρήτρας και εάν η ακύρωση της σύμβασης στο σύνολό της εκθέτει τον καταναλωτή σε ιδιαίτερως επιζήμιες συνέπειες.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσιεύσεώς της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582